

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Energielandschap Rijnenburg en Reijerscop, gemeente Utrecht

Advies over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport

22 februari 2022 / projectnummer: 3620

1 Advies voor de inhoud van het MER

De gemeente Utrecht wil ruimte bieden aan een tijdelijk energielandschap met windturbines en zonnevelden in de polders Rijnenburg en Reijerscop¹. Het gebied zal worden ontwikkeld door het Consortium Rijne Energie c.s.². In de toekomst, in elk geval na 2030 zou het gebied (mede) kunnen worden benut voor woningbouw. Voor de besluiten over de aanleg van het energielandschap wordt een milieueffectrapport (MER) opgesteld. De gemeente Utrecht heeft de Commissie gevraagd te adviseren over de inhoud van het op te stellen MER.

Essentiële informatie voor het MER

De Commissie beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het MER. Dat wil zeggen dat voor het meewegen van het milieubelang in het besluit over het bestemmingsplan en de omgevingsvergunning het MER in ieder geval onderstaande informatie moet bevatten:

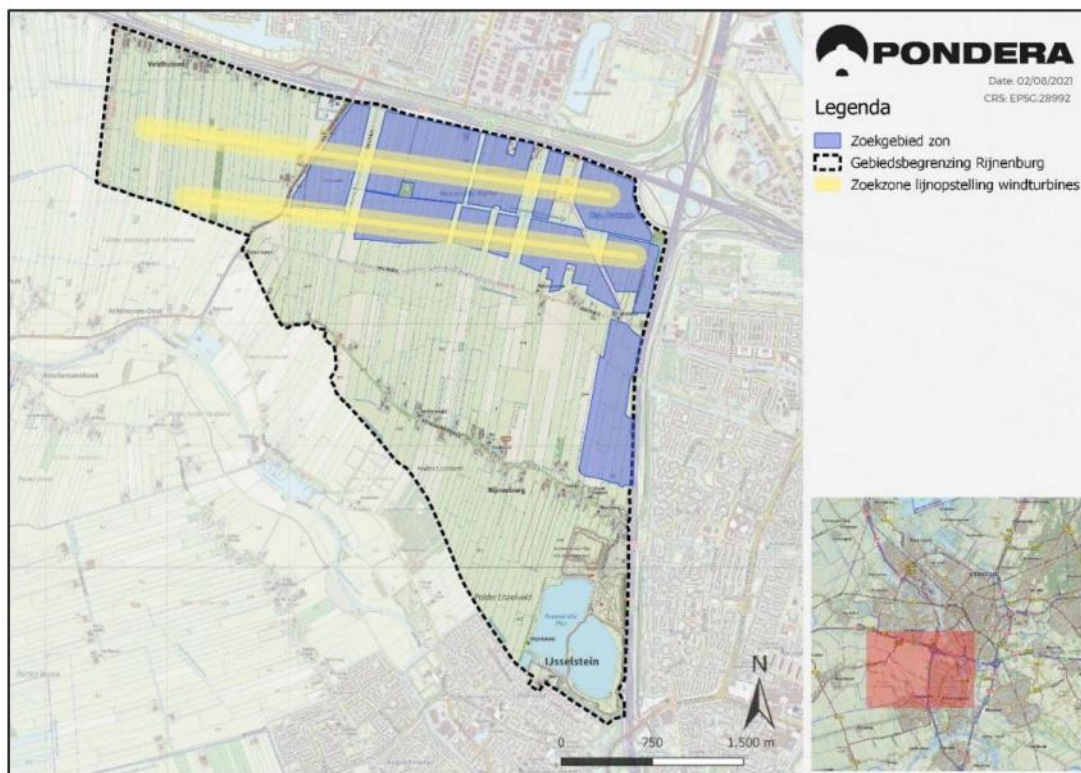
- **Al gemaakte keuzes in beeld.** De besluitvorming over het gebied, met name Rijnenburg kent een lange voorgeschiedenis. Het MER moet duidelijk maken hoe de keuze voor de locatie Rijnenburg en Reijerscop is gemaakt. Beschrijf vervolgens hoe binnen het gebied de zones zijn aangewezen waar de windturbines en zonnevelden gepland kunnen worden. Geef aan hoe bij de gemaakte keuzes rekening is gehouden met de effecten op het milieu.
- **Doorkijk toekomstig gebruik.** Voor de periode na het (eventueel) verwijderen van de windturbines en/of zonnevelden is nog niet duidelijk hoe het gebied zal worden ingericht. Dit kan echter belangrijk zijn voor de keuzes die nu voor de inrichting van het energielandschap worden gemaakt, omdat die mede bepalen wat er daarna mogelijk is. Geef daarom in het MER een doorkijk naar de toekomst van het gebied. Geef daarbij aan hoe nu al bij de plannen voor windturbines en zonnevelden met toekomstige ontwikkelingen, zoals mogelijke woningbouw rekening wordt gehouden. Geef in het MER aan bij de effectbeschrijving van het energielandschap welke consequenties dit heeft voor de mogelijkheden voor latere invulling van het gebied.
- **Verken de hoeken van het speelveld.** Werk alternatieven voor de inrichting van het gebied uit voor de volgende thema's: landschap, natuur, gezonde leefomgeving en energieopbrengst. Geef daarna aan wat het uiteindelijke voorkeursalternatief is voor het bestemmingsplan en waarvoor vergunning wordt aangevraagd. Motiveer hoe milieuoverwegingen zijn meegenomen bij het maken van het voorkeursalternatief.
- **Milieueffecten en kaders gemeente.** Geef in het MER een duidelijke beschrijving van de milieueffecten van het energielandschap. De Commissie beveelt daarbij aan voor de onderwerpen geluid, slagschaduw en veiligheid om vooraf te onderzoeken welke normen de gemeente wil hanteren, onafhankelijk van het initiatief. De uitkomsten daarvan kunnen vervolgens worden gebruikt om de milieueffecten te toetsen.
- **Compenseren van natuurverlies.** Geef aan wat de effecten zijn van het energielandschap op de natuurwaarden en biodiversiteit in het gebied. Onderzoek wat de mogelijkheden zijn om mogelijk verlies van deze waarden te beperken. Onderzoek daarbij ook de mogelijkheid om ergens anders in de provincie natuurgebieden te versterken en zo te compenseren voor beschermde soorten.

¹ De gemeente Utrecht heeft dit besluit in een uitnodigingskader uitgewerkt: *Uitnodigingskader Rijnenburg en Reijerscop*, gemeente Utrecht juli 2020.

² Het consortium bestaat uit Rijne Energie, De Windvogel, Eneco en BHM Solar.

Besluitvormers en insprekers lezen in de eerste plaats de samenvatting van het MER. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER.

In de volgende hoofdstukken beschrijft de Commissie in meer detail welke informatie het MER moet bevatten. Ze bouwt in haar advies voort op de Notitie Reikwijdte en Detailniveau Energielandschap Rijnenburg & Reijerscop³ (hierna NRD). Ze herhaalt slechts punten die al in de NRD aan de orde komen als dat voor een goed begrip van het advies nodig is of als ze voorstelt de aanpak op onderdelen aan te passen.

Figuur 1. Projectgebied waarin de zoekgebieden voor zonnepanelen en windturbines uit het uitnodigingskader zijn aangegeven.

Aanleiding MER

De gemeente Utrecht wil ruimte bieden aan de aanleg van een energielandschap met windturbines en zonnepanelen in de polders Rijnenburg en Reijerscop. Het energielandschap wordt een pauzelandschap genoemd, omdat het in een latere fase, in elk geval na 2030, zou kunnen worden benut voor woningbouw. Het initiatief gaat voor deze m.e.r.-procedure uit van minimaal 3 windturbines en 7 hectare zonnepanelen en maximaal 8 windturbines en 50 hectare zonnepanelen.

Voor de activiteiten moet het bestemmingsplan worden gewijzigd en er moet een omgevingsvergunning worden gegeven. Hiervoor moet een gecombineerd plan-project-MER worden gemaakt. De oprichting van een windturbinepark valt onder de m.e.r.-plicht (zie categorie D22.2 van het besluit milieueffectrapportage). De initiatiefnemer voor de wijziging van het bestemmingsplan is het College van burgemeester en wethouders van de gemeente Utrecht. Het consortium Rijnse Energie c.s. is

³ Notitie Reikwijdte en Detailniveau Energielandschap Rijnenburg & Reijerscop, Consortium Rijnse Energie c.s. V6.0, opgesteld door Pondera, 1 december 2021.

initiatiefnemer voor het aanvragen van de omgevingsvergunning. De gemeenteraad van Utrecht is bevoegd gezag⁴. De gemeente heeft de Commissie gevraagd om een advies te geven over de opzet en inhoud van het op te stellen MER.

Rol van de Commissie

De Commissie is onafhankelijk, bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. Ze schrijft geen milieueffectrapporten, dat doet de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag – in dit geval de gemeente Utrecht – besluit over het bestemmingsplan en de omgevingsvergunning.

De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep van de Commissie en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt door nummer 3620 op www.commissiemer.nl in te vullen in het zoekvak.

2 Achtergrond en besluitvorming

2.1 Achtergrond en doel

Voorgeschiedenis

Geef aan welke planvorming voor dit gebied al heeft plaatsgevonden bijvoorbeeld ten aanzien van woningbouw en roeiwater, welke besluiten zijn genomen en wat nog onzeker is. Geef een indicatie op welke termijn deze en andere ontwikkelingen worden verwacht.

Energieopbrengst

De locatie Rijnenburg en Reijerscop is door de gemeente Utrecht in het Uitnodigingskader aangewezen als locatie voor de mogelijke ontwikkeling van een (tijdelijk) energielandschap. Binnen het gebied zijn een aantal zoekgebieden aangewezen waarin plaats is voor maximaal acht grote windturbines (36 MW) en 200 ha zonnepanelen (164MW). De Commissie heeft begrepen dat voor het MER en het vast te stellen bestemmingsplan, in afwijking van het Uitnodigingskader, wordt uitgegaan van de ontwikkeling van maximaal 50 hectare zonnepanelen. Dat is dan ook het uitgangspunt voor dit advies.

Benoem concrete doelstellingen en eventuele marges voor de energieopbrengst. Geef daarbij aan wat de consequenties zijn voor de inrichting van het gebied als deze doelen niet worden gehaald.

Locatiekeuze energielandschap

Geef in het MER duidelijk en navolgbaar aan hoe de locatiekeuze voor Rijnenburg en Reijerscop als energielandschap tot stand is gekomen en in hoeverre hierbij mogelijke milieueffecten een rol hebben gespeeld.

⁴ Voor de aanleg van een windpark met een omvang tussen de 5 en 100 MW zijn Provinciale Staten (PS) in beginsel bevoegd gezag op basis van artikel 9 van de Elektriciteitswet uit 1998. De gemeente Utrecht heeft Gedeputeerde Staten (GS) van de provincie gevraagd af te zien van toepassing van de gecoördineerde voorbereiding en bekendmaking van het benodigde besluit ten behoeve van de realisatie van windturbines. Hierdoor krijgt de gemeente de rol van bevoegd gezag.

Tijdelijkheid

In de NRD is aangegeven dat het energielandschap tijdelijk is. Onderbouw het begrip 'tijdelijkheid'. Wat is de minimale en maximale tijd dat het energielandschap in gebruik zal zijn? Geef ook aan welke factoren de uiteindelijke levensduur van het energielandschap bepalen en op basis waarvan de keuzes worden gemaakt.

Zoekgebieden windturbines en zonnevelden

De NRD formuleert zoekgebieden binnen de polders Rijnenburg en Reijerscop. Motiveer hoe deze tot stand zijn gekomen. Geef expliciet aan in hoeverre milieueffecten en specifiek de landschappelijke inpassing bij deze keuze een rol hebben gespeeld.

Overige plannen

Geef aan welke planvorming al heeft plaatsgevonden bijvoorbeeld ten aanzien van woningbouw en roeiwater, welke besluiten zijn genomen en wat nog onzeker is. Geef een indicatie op welke termijn deze worden voorzien.

2.2 Scenario's

In en rond het gebied is sprake van een aantal mogelijke ontwikkelingen in de toekomst, waarvan op dit moment niet duidelijk is of en, zo ja, wanneer ze doorgaan en in welke combinatie.⁵ Het zijn ontwikkelingen die buiten het kader van dit plan vallen. Deze (combinaties van) ontwikkelingen kunnen echter wel invloed hebben op bijvoorbeeld leefomgeving, natuur of landschap. Bovendien kunnen sommige plannen met elkaar conflicteren. De keuzes die nu gemaakt worden, kunnen bepalend zijn voor ontwikkelingsmogelijkheden in de toekomst.

De Commissie beveelt daarom aan een aantal scenario's te beschrijven voor mogelijke ontwikkelingen. Geef daarmee een doorkijk naar de langere termijn en naar de consequenties van keuzes.

Bij de beschrijving van de scenario's moeten in ieder geval onderstaande variabelen worden meegenomen:

- fasering van de opzet van het landschap;
- mogelijkheden om het energielandschap in een latere fase op te schalen;⁶
- tijdelijkheid van het energielandschap;⁷
- toekomstige woningbouw;
- aanleg van een roeiwater;⁸
- grondeigendom.⁹

⁵ Het gaat om de tijdelijkheid van het voornemen, mogelijke woningbouw (planning en situering) en de mogelijke aanleg van een roeiwater.

⁶ In het Uitnodigingskader wordt gesproken over 200 hectare.

⁷ Ga hierbij uit van verschillende marges.

⁸ De lengte van het mogelijk aan te leggen roeiwater is dermate groot dat dit afhankelijk van de oriëntatie groot effect kan hebben op de landschappelijke structuur en op de mogelijkheden voor andere initiatieven.

⁹ Huidige situatie en ontwikkelingen.

Benoem concreet welke randvoorwaarden en beperkingen er vanuit deze scenario's zijn voor inrichting, gebruik en opbrengst van het energielandschap¹⁰ en omgekeerd welk effect het energielandschap heeft op de mogelijkheden voor bijvoorbeeld de woningbouw. Geef aan hoe met de uitkomsten van het scenario-onderzoek wordt rekening gehouden bij de alternatievenontwikkeling en bij keuzes die in het bestemmingsplan gemaakt worden en welke mogelijke beperkingen hieruit naar voren komen.

2.3 Beleidskader, wet- en regelgeving

Neem in het MER wet- en regelgeving, beleidsafspraken en andere kaders op waaraan het energielandschap moet voldoen of die relevant zijn. Geef concreet aan welke belangrijke randvoorwaarden uit die kaders voortvloeien en hoe het project daaraan kan voldoen, anders dan in paragraaf 2.2 is beschreven.¹¹

Besteed hierbij ook aandacht aan het rijksbeleid voor deze polder ten aanzien van woningbouw, de status hiervan en hoe het voornemen zich hiertoe verhoudt.¹²

Ga specifiek in op het kader vanuit de provinciale en gemeentelijke beleidsvisies voor landschap en ruimtegebruik van het gebied en hoe deze in het bestemmingsplan zullen worden uitgewerkt.¹³

Beschrijf het provinciaal natuurbeleid. Geef concreet aan wat binnen dit beleid de mogelijkheden zijn om het verlies van natuurwaarden eventueel buiten het locatiegebied te compenseren.

2.4 Te nemen besluit(en)

De procedure voor de milieueffectrapportage wordt doorlopen voor de wijziging van het bestemmingsplan en voor de omgevingsvergunning. Daarnaast zullen andere besluiten genomen worden voor de realisatie van het voornemen. Geef aan welke besluiten dit zijn, wie daarvoor het bevoegde gezag is en wat globaal de planning is.

3 Voorgenomen activiteit en alternatieven

3.1 Algemeen

Het MER wordt opgesteld voor de besluitvorming over het bestemmingsplan (plan-MER) en over de omgevingsvergunning (project-MER). Het bestemmingsplan is het kader voor het maken van integrale gebiedskeuzes. In de omgevingsvergunning worden de gemaakte

¹⁰ Bijvoorbeeld voor de zoekgebieden voor de windturbines en zonnepanelen.

¹¹ Ga in elk geval in op het Activiteitenbesluit en de recente jurisprudentie over de geluidnormering bij windturbines en op de Regionale Energie Strategie (RES).

¹² In de Nota Ruime en de Planologische Kernbeslissing (PKB) van 2005 werd Rijnenburg aangewezen voor verstedelijking.

¹³ Zowel in het rapport "Visie Energielandschap" met bijlage 6 "Scenariodocument" als in het "Uitnodigingskader" wordt gesproken over het belang van een goede landschappelijke inpassing en is een landschappelijk raamwerk uitgewerkt.

keuzes in detail uitgewerkt. Beide niveaus moeten in het MER goed tot hun recht komen en worden benut voor een optimale inrichting van het gebied.

De Commissie beveelt aan de ontwikkeling van alternatieven 'te trechteren' door allereerst alternatieven op plan-MER niveau te ontwikkelen. Hierin kunnen ruimtelijke keuzes voor de plaatsing van windturbines en zonnevelden binnen de zoekgebieden worden onderzocht en onderbouwd. Vervolgens kan op project-MER niveau in detail een gemotiveerd voorkeursalternatief worden uitgewerkt en afgestemd op de omgevingsvergunning.

Beschrijf hoe de gemaakte beleidskeuzes, de gestelde doelen, de scenario's, randvoorwaarden en de geschetste onzekerheden (zie hoofdstuk 2) de keuze en de afbakening van de alternatieven hebben bepaald.

3.2 Alternatieven

In de NRD zijn alternatieven op hoofdlijnen onderscheiden in de vorm van zoekzones voor de lijnopstellingen van windturbines en zoekgebieden voor de zonnevelden. Daarbinnen kunnen, zoals aangegeven in de NRD varianten worden uitgewerkt voor 3, 5 en 8 windturbines en 7 en 50 hectare zonnevelden.¹⁴

Om de optimale opstellingen te vinden beveelt de Commissie aan met alternatieven de hoeken van het speelveld goed te onderzoeken voor een aantal voor dit gebied belangrijke thema's. Voor ieder thema wordt dan het meest gunstige alternatief uitgewerkt¹⁵. Doel is dat de consequenties van keuzes duidelijk in beeld komen. Werk daartoe in het MER in elk geval de volgende alternatieven uit:

- **Energieopbrengst.** Ontwikkel een alternatief met maximale energieopbrengst voor de windturbines en zonnevelden afzonderlijk.
- **Landschap.** Door de gemeente is al een landschappelijke visie opgesteld.¹⁶ In het Initiatiefvoorstel Rijnenburg en Reijerscop is deze visie uitgewerkt in een robuust landschappelijk raamwerk met dragers en assen. Ook wordt gesteld dat het realiseren van het landschappelijk raamwerk afhankelijk is van de flexibele en fasegewijze ontwikkeling van het energielandschap. Werk dit uit in een integraal landschapsalternatief voor de posities van de windturbines en voor de ligging van de zonnevelden. Overweeg in elk geval ook een variant voor wind, waarin sprake is van een strakke lijn opstelling met turbinemasten op gelijke afstand.
- **Natuur.** Denk bij de ontwerpvariabelen voor de ontwikkeling van dit alternatief vooral aan optimalisatie voor biodiversiteit. Specifiek bij de plaatsing van windturbines gaat het om het minimaliseren van risico's op aanvaringen, verstoring en barrièrewerking bij weidevogels, watervogels (vliegroutes en foerageerareaal) en vleermuizen. Bij zonnevelden gaat het om lichtdoorval, behoud en ontwikkeling van meer vegetatie en bodemleven en ecologische aansluiting op andere gebieden als ook potentiële vermindering van kwaliteit van het leefgebied voor weidevogels en watervogels.

¹⁴ Zie pagina 31, tabel 4.1 van de NRD.

¹⁵ Dit betekent dat per thema afzonderlijk onderzocht kan worden wat het optimale aantal windturbines en hectares zonnevelden is en wat daarvan de beste situering is.

¹⁶ Zie paragraaf 2.3.

- **Gezonde leefomgeving.** Ontwerpvariabelen in dit alternatief zijn bijvoorbeeld gezondheid, slagschaduw, veiligheid en ruimtebeslag en minimalisatie van geluidsoverlast.

Voorkeursalternatief (VKA)

In de NRD is aangegeven dat in het MER op basis van het alternatieven-onderzoek een Voorkeursalternatief wordt geformuleerd. De Commissie adviseert dit VKA op te bouwen vanuit de verschillende thematische alternatieven en varianten.

De milieuoverwegingen voor het VKA moet helder en navolgbaar zijn. Geef expliciet aan hoe milieuoverwegingen een rol hebben gespeeld bij de ontwikkeling ervan. De uitwerking ervan moet plaatsvinden op het niveau dat aansluit op zowel het bestemmingsplan als op de omgevingsvergunning. Geef ook aan welke mitigerende maatregelen eventueel nog mogelijk zijn om bijvoorbeeld een gezonde leefomgeving te creëren of de natuur te beschermen.

4 Bestaande milieusituatie en milieugevolgen

4.1 Referentie

Beschrijf de bestaande toestand van het milieu in het studiegebied. Beschrijf ook de te verwachten milieutoestand als gevolg van de autonome ontwikkeling, als referentie voor de te verwachten milieueffecten. Daarbij wordt onder de 'autonome ontwikkeling' verstaan: de toekomstige milieutoestand zonder dat de voorgenomen activiteit of één van de alternatieven worden gerealiseerd. Ga bij de beschrijving van deze ontwikkeling uit van te verwachten veranderingen in de huidige activiteiten in het studiegebied volgens vastgesteld beleid.

4.2 Milieueffecten

Onderbouw steeds de wijze van effectbeschrijving en van de gegevens waarmee de gevolgen van het energielandschap worden bepaald. Ga ook in op de onzekerheden in deze beschrijvingen. Vertaal dit zo mogelijk in een bandbreedte voor de genoemde gevolgen en geef aan wat dit betekent voor de vergelijking van de alternatieven.

De milieueffecten van de alternatieven moeten onderling én met de referentiesituatie worden vergeleken. Doel van de vergelijking is laten zien in hoeverre de alternatieven andere effecten veroorzaken. Vergelijk bij voorkeur op grond van kwantitatieve informatie en betrek daarbij de doelstellingen en de grens- en streefwaarden van het milieubeleid.

Geef bij de milieueffecten in beeld voor zowel de aanleg als het gebruik van het energielandschap.

Neem bij de vergelijking van de effecten een overzicht op waarin de kwantificeerbare effecten worden afgezet tegen de energieopbrengst, zowel in absolute zin als per kilowattuur.¹⁷

¹⁷ Een alternatief met een hoge energieopbrengst en grote milieueffecten kan relatief beter scoren dan een alternatief met een lage opbrengst en kleine milieueffecten.

De Commissie adviseert in de beoordelingstabel van de milieueffecten per alternatief aan te geven wat de consequenties voor de eerder ontwikkelde scenario's zijn (zie hoofdstuk 2 van dit advies).

Geef daarnaast voor ieder van de alternatieven aan in welke mate de gestelde doelen kunnen worden gerealiseerd. Gebruik ook hiervoor eenduidige en, zo veel als mogelijk, kwantificeerbare toetsingscriteria.

4.3 Landschap

Visualisaties

De windturbines en zonnevelden hebben effect op de beleving van het landschap. De windturbines zijn van veraf zichtbaar en de zonnevelden vormen mogelijk een barrière op ooghoogte. Afhankelijk van de zomer- of wintersituatie en de mate van landschappelijk inpassing zijn de zonnepanelen meer of minder zichtbaar.

Maak van elk alternatief meerdere fotorealistische 3D visualisaties van zowel de windturbines als de zonnevelden en neem de landschappelijke inpassing hierin mee. Varieer daarbij in afstand tot de windturbines en zonnevelden en kies met name de plekken waar de landschappelijk impact naar verwachting het grootst is. Maak in ieder geval een visualisatie vanuit de nabijgelegen snelwegen, de woonbebouwing en op plekken waar veel recreanten komen en vanuit het Groene Hart.

Maak naast visualisaties op ooghoogte ook een vogelvlucht visualisatie voor het overzicht van het energielandschap als geheel. Op deze manier krijgen belanghebbenden en besluitvormers een goed beeld van de transformatie en de mate van zichtbaarheid.

Verlichting

Turbines met een tiphoogte hoger dan 150 meter moeten worden voorzien van obstakelverlichting voor de veiligheid van het vliegverkeer. Hinder door die verlichting is een belangrijk aandachtspunt voor omwonenden van windparken, zo blijkt uit projecten die elders in Nederland zijn uitgevoerd. Onderzoek en beschrijf daarom in het MER de invloed van verlichting op de beleving van het park overdag en bij nacht. Geef aan welke mogelijke opties er zijn om deze (eventuele) hinder terug te dringen.¹⁸

4.4 Natuur

Windturbines: aanleg versus gebruik

Beschrijf in het MER de soorten die binnen het studiegebied voorkomen, en de functie en de regionale/landelijke betekenis van het studiegebied voor deze soorten. Deze beschrijving kan beperkt blijven tot de beschermde soorten die door het voornemen kunnen worden beïnvloed. Ga hierbij specifiek in op de weidevogels, watervogels en vleermuizen.

¹⁸ Overigens wijzigen de regels voor obstakelverlichting vermoedelijk op basis van onderzoek naar de luchtvaartveiligheid. Turbines zullen dan worden uitgerust met een radarsysteem om naderende vliegtuigen te detecteren (en dan de verlichting aan te zetten).

Breng voor de aanlegfase het gebied in beeld waarbinnen beschermde soorten beïnvloed kunnen worden door de effecten van werkzaamheden, zoals de effecten van het grondverzet en de aanleg van (tijdelijke) wegen, het geluid door heien en de (tijdelijke) verlaging van het grondwaterpeil. In deze fase kunnen mogelijk andere beschermde soorten negatieve gevolgen van het voornemen ondervinden dan in de gebruiksfase. Ga in op de mate waarin deze effecten kunnen optreden en op maatregelen die ze beperken.

Het voornemen kan in de gebruiksfase leiden tot extra sterfte onder vogels en vleermuizen door aanvaring met een turbine en tot aantasting van leefgebied van deze soortgroepen door barrièrewerking en verstoring. Geef in het MER voor deze fase ten minste:

- De effecten op vleermuizen per soort door sterfte en eventuele aantasting van foerageerroutes door verstoring en barrièrewerking. Ga voor relevante soorten in op de gevolgen voor relevante populaties.
- Een onderbouwde indicatie van het te verwachten aantal aanvaringsslachtoffers onder broedvogels, in het gebied verblijvende vogels buiten het broedseizoen (rekening houdend met slaaptrekbewegingen) en onder vogels tijdens de seizoenstrek. Zet de ingeschatte extra sterfte af tegen de 'natuurlijke sterfte'.
- De verstoring en barrièrewerking.
- De invloed van de verschillende combinaties van ashoogte en rotordiameter op het aantal slachtoffers en op de mate van verstoring/barrièrewerking bij vleermuizen en vogels.

Beschermde soorten

Beschrijf welke door de Wet natuurbescherming beschermde soorten te verwachten zijn in het studiegebied, waar zij voorkomen en welk beschermingsregime voor de betreffende soort geldt. Ga specifiek in op het voorkomen van weidevogels en van vleermuizen. Ga in op de mogelijke gevolgen van de activiteiten voor deze beschermde soorten en bepaal of verbodsbepalingen overtreden kunnen worden, zoals het verbod op het verstoren van een vaste rust- of verblijfplaats.

Ga na of de 1%-mortaliteitsnormen cumulatief wordt overschreden voor vogel- of vleermuissoorten, ook in cumulatie met andere initiatieven.

Indien kan worden verwacht dat de (gunstige) staat van instandhouding voor bepaalde beschermde soorten in gevaar komt, geef dan aan op welke wijze mitigerende en compenserende maatregelen mogelijk en nodig zijn.¹⁹

Beschermde gebieden

Geef de gebieden met een beschermingsstatus (Natura 2000, Natuur Netwerk Nederland (NNN), weidevogelgebieden) aan op kaart en duid de gevoeligheid van deze gebieden in relatie tot het voorgenoemde plan. Doe dit door de verschillende mogelijke effecten van windturbines en zonnevelden te beschrijven en locatie-specifiek te duiden.

¹⁹ Onderzoek hierbij ook de mogelijkheden voor compensatie elders in de provincie Utrecht. Uit de eerste onderzoeken blijkt dat voor verschillende natuurwaarden, zoals weidevogels geen ruimte is voor compensatie binnen het plangebied zelf of dat hiervoor de gewenste basiskwaliteit van de leefomgeving ontbreekt.

Stikstof

Tijdens de aanleg van het energie landschap zal er sprake zijn van emissie van stikstof. In de NRD is aangegeven dat voor de effectbeschrijving gebruik zal worden gemaakt van een Aeries berekening.²⁰

4.5 Gezonde leefomgeving

De NRD geeft een volledig overzicht van de milieuaspecten met betrekking tot leefbaarheid door windturbines (geluid, slagschaduw, veiligheid), maar geeft geen zicht op de te onderzoeken normen, omdat het daartoe gehanteerde Activiteitenbesluit recent door de rechter buiten werking is verklaard²¹. Dat betekent dat de daarin opgenomen normen niet mogen worden gehanteerd bij de toetsing van (wind)energieprojecten.²²

Normstelling geluid

De Commissie adviseert om, vooruitlopend op de vergunningverlening van de windturbines, in het MER te onderzoeken en te onderbouwen welke normen de gemeente in dit gebied wil hanteren, onafhankelijk van het initiatief.²³ De uitkomsten daarvan kunnen vervolgens worden gebruikt in het MER bij de toetsing van de milieueffecten van het voornemen en bij de vergunningverlening. Daartoe verwijst de Commissie naar ontwikkelingen in andere gemeenten, zoals in Reimerswaal²⁴ en Beuningen.

Onderzoek in het MER de cumulatie van geluid (windturbines, A2 en A12, industrieterreinen) en geef een (kwalitatieve) beschouwing over laagfrequent geluid. Neem ook een beschouwing op over de effecten van het energielandschap op gezondheid, op basis van een literatuuronderzoek.

De Commissie wijst erop dat uit onderzoek blijkt dat de context een belangrijke rol speelt bij de acceptatie en de houding ten opzichte van windturbines, zoals betrokkenheid bij (de vormgeving van) een project en financiële participatie.

4.6 Overige onderwerpen

Leemten in milieu-informatie

Laat zien over welke milieuaspecten er onvoldoende informatie is door gebrek aan gegevens. Spits dit toe op milieuaspecten die in verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen, zodat de consequenties van het tekort beoordeeld kunnen worden. Geef ook aan of dat wat ontbreekt op korte termijn kan worden ingevuld.

²⁰ Hou hierbij rekening met voortschrijdend inzicht, actuele regelgeving en jurisprudentie.

²¹ Klik [hier](#) voor de toelichting.

²² Op dit moment wordt een MER opgesteld in opdracht van het ministerie ten behoeve van nieuwe normstelling. De resultaten daarvan zullen naar verwachting in 2023 worden geïntegreerd in de nieuwe Nationale windturbinebepalingen leefomgeving.

²³ Wanneer de geluidbelasting inclusief de windturbines uitsluitend wordt afgezet tegen het bestaande referentieniveau van het achtergrondgeluid en dus de toename van geluid wordt beoordeeld, betekent dit dat het heersende geluidniveau feitelijk als norm wordt gehanteerd.

²⁴ Klik [hier](#) voor het toetsingsadvies over dit project.

Monitoring en evaluatie

Neem in het MER een opzet voor een monitorings- en evaluatieplan op. Besteed hierin aandacht aan de onzekere ontwikkelingen rondom het plan. Beschrijf welke milieueffecten gemonitord zullen worden en op welke wijze dit zal gebeuren. Verder vormt de ontwikkeling van de situatie van weidevogels een belangrijk aandachtspunt.

Vorm en presentatie

Draag zorg voor een zo beknopt mogelijk MER, onder andere door achtergrondgegevens niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar door de hoofdconclusies hieruit in het MER op te nemen, met een goede verwijzing naar:

- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst;
- recent, goed leesbaar kaartmateriaal, met duidelijke legenda.

Samenvatting van het MER

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER.

Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- de voorgenomen activiteit en de alternatieven daarvoor;
- de belangrijkste effecten voor het milieu bij de inrichting van het gebied en de alternatieven;
- de onzekerheden en leemten in kennis die daarbij aan de orde zijn;
- de vergelijking van de alternatieven en de argumenten voor de selectie van het voorkeursalternatief.

BIJLAGE 1: Projectgegevens

Advies van de Commissie over het op te stellen MER

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep geeft aan welke onderwerpen naar zijn mening moeten worden behandeld in het MER en met welke diepgang. Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de werkgroep het voornemen op 20 januari 2022 besproken met het bevoegd gezag en de initiatiefnemers. Meer informatie over de [Commissie](#) en over haar [werkwijze](#) vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

ir. Peter van der Boom MA
drs. Tjeerd Gorter (secretaris)
drs. Martin Poot
drs. Marieke van Rhijn (voorzitter)
ing. Caspar Slijpen

Besluiten waarvoor dit milieueffectrapport wordt opgesteld

Een bestemmingsplan en omgevingsvergunning.

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

Voor activiteiten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een MER vereist zijn. De bijlagen C en D bij het Besluit milieueffectrapportage geven aan om welke [activiteiten](#) het gaat. Voor deze procedure gaat het in ieder geval om de activiteit D22.2, “de oprichting, wijziging of uitbreiding van een windturbinepark”.

Bevoegd gezag besluiten

De gemeenteraad van Utrecht.

Initiatiefnemer besluiten

Het college van burgemeester en wethouders van Utrecht voor de wijziging van het bestemmingsplan en het consortium Rijne energie c.s. voor de aanvraag van de omgevingsvergunning.

Bevoegd gezag m.e.r.-procedure

De gemeenteraad van Utrecht.

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

Het bevoegd gezag heeft de Commissie niet in de gelegenheid gesteld om zienswijzen en adviezen bij haar advies te betrekken.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft gebruikt?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer [3620](#) in te vullen in het zoekvak.

Commissie voor de milieueffectrapportage
A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

t 030-2347666
e mer@eia.nl
w commissiemer.nl

